

З Китаєм не розминутися...

Чи буде затребуваний потенціал України в економічному поясі Великого шовкового шляху?

Сергій КОШОВИЙ,
головний спеціаліст відділу проблем
зовнішньої політики та безпеки
Національного інституту стратегічних досліджень

Потужне й стрімке зростання ролі Китаю в сучасному світі впродовж останніх десятиліть, без сумніву, належить до найзначущих явищ глобального масштабу. Посилення національного суверенітету Китайської Народної Республіки й повернення «в лоно Батьківщини» британського Гонконгу та португальського Макао, перетворення КНР на другу в світі за економічним потенціалом (після США) державу, істотне зростання видатків на зміцнення позицій у безпековій сфері, посилення на цьому тлі військового потенціалу, активніша участь держави у вирішенні питань світового порядку – ці та інші обставини дедалі потужніше впливають на перебіг основних політичних і економічних процесів на міжнародній арені.

З-поміж подій і явищ, що визначають внутрішню й зовнішню політику Китаю, слід виокремити такі: реалізація 12-го п'ятирічного плану (2011–2015), прихід п'ятого покоління керівників (2012–2013), підготовка до затвердження програми 13-го п'ятирічного плану (2016–2020), нове позиціонування Китаю в поліцентричному світі, ініціативи китайського керівництва «один пояс, один шлях» (ідеться про «економічний пояс Великого шовкового шляху» і «морський Шовковий шлях XXI століття»; згідно з даними, наведеними 24 січня 2015 року на прес-конференції в МЗС КНР, інтерес до участі й практичної реалізації двох глобальних ініціатив виявили понад 50 країн, представники яких найближчим часом планують провести разом із партнерами з КНР спільний форум на китайському острові Хайнань), створення Фонду Шовкового шляху та Азійського банку інфраструктурних інвестицій.

Під час візиту до Казахстану (6–8 вересня 2013 року) глава КНР Сі Цзіньпін ініціював ініціативу Китаю щодо формування «економічного поясу Великого шовкового шляху», а саме: спільними зусиллями створити економічний коридор уздовж історичного Шовкового шляху, який візьме початок у східнокитайському портовому

місті Ляньюньган (провінція Цзянсу) і пройде територією країн Центральної Азії до європейських ринків. Китай планує побудувати нові швидкісні автомагістралі й залізничні сполучення, трубопроводи та порти.

Практичне втілення цього плану передбачає інтенсифікацію політичних контактів, реалізацію програм економічної інтеграції, будівництво єдиної транспортної інфраструктури від Тихого океану до Балтійського моря, поглиблення торговельних зв'язків із поступовою ліквідацією міждержавних бар'єрів, ведення вільної торгівлі, прискорення транспортування вантажів, збільшення валютних потоків, поширення практики застосування розрахунків у національних валютах, сприяння створенню нового алгоритму співробітництва.

У форматі політики «мирного зростання» змінилися підходи Китаю до такого ключового дипломатичного інструменту, як партнерство. Нині в зовнішній політиці КНР простежується диференційований підхід до різних країн-партнерів. Від 1990-х років і дотепер Китай уклав значну кількість двосторонніх договорів про «стратегічне партнерство», засвідчивши таким чином пріоритетність двостороннього співпраці. Від 2010 року таке партнерство започатковано й з Україною. Нещодавно Китай ініціював її включення до процесу створення єдиної системи інфраструктурних і торговельних шляхів у Євразії, що має об'єднати східну й західну частини континенту та стати новим Шовковим шляхом XXI століття.

З огляду на це, Україна може стати частиною нового економічного коридору і відігравати провідну роль у межах реалізації цього унікального транснаціонального проекту. Наші переваги полягають у тому, що географічно Україна розташована на перехресті євразійських торговельних шляхів і є найкоротшим містком між Сходом і Заходом. Слід зважати й на те, що Українська держава спроможна бути не лише пересадочним пунктом, а станцією «довантаження» й

«дозаправлення» на шляху до ємного європейського ринку. Тому стратегія розвитку нашої країни має передбачати посилення транзитного потенціалу. Для подальшого економічного й соціального розвитку України вкрай важливо брати участь у цьому проекті.

Основна частина «дорожньої карти» з формування «поясу і шляху» перебуває в активній переговорній фазі. Це величезний інклюзивний майданчик, спроможний поєднати китайську економіку, що й надалі розвивається, з інтересами усіх партнерів, задіяних у цих проектах. До того ж вони стосуються широкої сфери співробітництва, зокрема торгівлі, інвестицій, фінансів, сільського господарства, інфраструктури та гуманітарних обмінів. Формула діяльності зрозуміла й перспективна: Китай має намір долучити до своїх євразійських ініціатив зацікавлені країни, спільно розширювати відкритість ринків, сприяти лібералізації торгівлі, зміцнювати інвестиційне співробітництво, прискорювати інтеграцію інфраструктури.

Попри те, що пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності визначено розвиток відносин у межах євроатлантичного простору, не можна недооцінювати багатоаспектних пропозицій Китаю. Вони не лише передбачають поживлення торговельно-економічних відносин, а й створюють можливості для розбудови транспортних коридорів у форматі економічного поясу Великого шовкового шляху. Китай і надалі – другий за обсягом торговельний партнер України у світі й найбільший серед країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. У цьому контексті дієвою платформою для виведення міждержавних відносин на якісно новий рівень і здійснення масштабної співпраці має стати імплементація Договору про дружбу і співробітництво між Україною і КНР та реалізація Програми розвитку відносин стратегічного партнерства між Україною і КНР на 2014–2018 роки. Для розширення співробітництва з КНР Україна має сформувати нове, сучасне бачення своїх відносин з цією державою як однією з провідних у світі, забезпечити стабільні ділові контакти та плідний діалог у політичній сфері з огляду на сучасні виклики.

Наразі Україна перебуває в пошуку нової моделі зовнішньої торгівлі та виробничої кооперації, нових ринків збуту власної продукції. У співпраці з країнами Індостихоокеанського регіону, до яких належить Китай, нагальною є потреба у створенні національної системи координації державної політики і розробленні відповідної програми з визначенням конкретних часових меж за напрямками співпраці.

Забезпечення подальшого розвитку стратегічного партнерства між Україною і КНР значною мірою залежить від виконання таких завдань:

- опрацювати алгоритм взаємодії й пошуку нових форм співпраці в економічній і транспортній сферах, передбачити можливість створення в межах діяльності Спільної міждержавної комісії підкомісії з питань транспорту і в такому форматі розпочати діалог з китайською стороною щодо конкретних пропозицій із будівництва інфраструктурних об'єктів (доріг, портів), створення системи зв'язку нового покоління тощо;

- вивчити перспективу та можливість участі України в реалізації китайських ініціатив із розбудови логістичного коридору між КНР і Європою в межах реалізації китайської політики створення «економічного поясу Великого шовкового шляху»;

- забезпечити участь України в різноманітних тематичних зустрічах, семінарах, форумах, що стосуються туризму, ЗМІ, інвестицій та кооперації на просторі нового Шовкового шляху, які проводить як центральна влада, так і регіональні органи КНР;

- з огляду на важливість китайського напрямку, засідання української частини Спільної комісії зі співпраці зробити регулярними, забезпечивши цю діяльність експертним супроводом фахівців-китаєзнавців;

- створити належну інфраструктуру для розвитку українсько-китайського співробітництва, виконання ухвалених планів та реалізації домовленостей, досягнутих на найвищому рівні; залучити фахівців-китаєзнавців

та молодь зі знанням китайської мови до поточної роботи на китайському напрямі;

- започаткувати активну співпрацю на регіональному рівні. У цьому контексті потрібна допомога уряду України місцевим адміністраціям і органам місцевого самоврядування для розширення контактів із китайськими партнерами та активізації практичної взаємодії, передовсім із регіонами Північно-Західного Китаю (провінціями Шеньсі, Ганьсу, Сінцзян-Уйгурським автономним районом), які стають провідними партнерами у сфері реалізації ініціативи китайського керівництва. Розвиток ефективних економічних зв'язків між регіонами України і провінціями КНР – стратегічний резерв двостороннього співробітництва на середньо- та довгострокову перспективу;

- усунути штучні перешкоди на шляху співробітництва малого та середнього бізнесу двох країн;

- створити постійний майданчик для спілкування промислових, фінансових та бізнесових кіл України та Китаю, удосконалити механізми обміну інформацією та пропозиціями між зацікавленими учасниками українсько-китайського діалогу.

Нині Україна та Китай мають усі можливості реалізувати значний потенціал двостороннього співробітництва, який наразі має, так би мовити, історичний шанс для розвитку.

Нове азіатсько-європейське трансконтинентальне сполучення вже визначає порядок денний завтрашнього дня. Пропонована Китаєм ініціатива стратегічної концепції «економічного поясу Великого шовкового шляху» цілком уписується в українське бачення розвитку трансконтинентального співробітництва. Нині формується нова гео економічна конфігурація, активізуються процеси створення трансатлантичної та транстихоокеанської зон вільної торгівлі, посилюються інтеграційні процеси в Індостихоокеанському регіоні. Місце України, що розташована на перехресті євразійських торговельних шляхів, надає нашій державі унікальний шанс активно долучитися до сучасних світових процесів. Тож вислів одного сумнозвісного політика «З Китаєм не розминутися» набуває нового сенсу.

Історія

Великий шовковий шлях – найвідоміший торговельний маршрут (система караванних доріг) старожитності, прокладений на початку нашої ери. Ним товари з Китаю потрапляли до країн Європи, Близького Сходу, Північної Африки. За деякими джерелами, рух цим шляхом розпочався 138 року, коли зі столиці династії Хань вийшов перший посольський караван, прямуючи до країн Заходу.

У давнину Великий шовковий шлях використовувався передовсім для вивезення шовку з Китаю, з чим і пов'язана його назва. Також на захід доставляли метали, ремісничі вироби, а назад завозили коней, скло, ювелірні вироби, продукти. Крім розвитку торгівлі, шлях сприяв діалогу культур Сходу і Заходу.

Великий шовковий шлях внесений до списку Всесвітньої спадщини Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО).

